

Ett samlat grepp för att stärka svenska skolan

Vi Lärare den 6 mars 2025

Produktivitetskommissionen konstaterade i ett debattinlägg i Vi Lärare den 3 maj 2024 att svensk skola i grunden fungerar väl och att svenska elever överlag presterar väl i internationella kunskapsmätningar. De lyfte samtidigt att det finns problem med stora resultatskillnader, olikvärdiga betyg och att för många i dag stängs ute från gymnasieskolans yrkesprogram.

Den senaste tiden har vi tre utredare presenterat betänkanden med reformförslag som vi bedömer kan göra stor skillnad på dessa områden.

Läroplanerna för de obligatoriska skolformerna behöver reformeras för att stärka undervisningens kvalitet och likvärdighet. Våra förslag fokuserar på att grundläggande kunskaper och färdigheter ska anges med högre konkretion i kursplanernas mål och innehåll samt att progressionen mellan årskurser ska förtydligas och att ämnesinnehållet ska bli mer åldersanpassat med det övergripande målet att fler elever i den obligatoriska skolan ska lära sig mer.

Vi föreslår vidare att kursplanernas nivå ska anpassas till elevernas kognitiva utveckling och olika elevgruppers kognitiva förutsättningar för att på så sätt bidra till att fler är väl förberedda för gymnasieskolan när de går ut grundskolan.

Parallellt behöver betygssystemet reformeras så att de meritvärden som används vid ansökan till gymnasieskolan och högre utbildning blir mer likvärdiga. Vi föreslår att detta genomförs genom att de lärarsatta genomsnittsbetygen knyts till nationella provresultat på gruppnivå och att en del av meritvärdet utgörs av den enskilda elevens nationella provresultat. De nationella slutproven i årskurs 9 och i gymnasieskolan föreslås bli digitala och centralt rättade, vilket bedöms minska lärares arbetsbelastning och risken för påtryckningar i samband med betygssättning.

Betygsskalan föreslås bli numerisk och tiogradig utan några uttalat underkända betyg. Med jämna avstånd mellan betygsstegen tillskrivs alla förvärvade kunskaper ett värde på skalan.

Behörighetskraven föreslås bli mer kompensatoriska.

En annan viktig pusselbit är att matcha gymnasieskolans utbildningar mot fler elevers behov och förutsättningar. Därför föreslås en ny form av yrkesutbildningar. Dessa behöver ha lägre behörighetskrav och studietempo samt mindre inlag av gymnasiegemensamma ämnen än dagens nationella yrkesprogram.

Vårt utredningsarbete och våra statistiska analyser visar att det ger elever med låga meritvärden från grundskolan goda förutsättningar att klara studierna. Yrkeskunnandet från alla yrkesprogram (befintliga om 2 700/2 800 poäng och nya om 1 900 poäng) ska kunna bedömas med yrkesprov för en stärkt kvalitetssäkring av utbildningen och en ökad arbetsmarknadsetablering.

Reformerna kan framstå som många, komplexa och resurskrävande att implementera. Våra samlade konsekvensanalyser visar dock att det är principiellt och samhällsekonomiskt effektivt att ta detta helhetsgrepp för att utveckla Sveriges utbildningssystem. Att inte genomföra förändringarna vore att

acceptera att barn och ungdomar ges olikvärdiga livschanser vilket vi anser är illegitimt i ett kunskapsinriktat välfärdssamhälle.

Därför hoppas vi att politikerna nu genomför reformerna så att fler får möjlighet att framgångsrikt slutföra sina studier för att därefter komma i arbete, betala skatt och bidra till att utveckla vårt gemensamma välfärdssamhälle.

Joanna Giota

Magnus Henrekson

Thomas Persson